సాలభంజిక

జలంధర

శ్రీమతి జలంధర 1948 జూలై 16న జన్మించారు. వీరి తండ్రి డా॥ గాలి బాలసుందరరావు కళా సాహిత్య రంగాలలో సుప్రసిద్ధులు. వారిల్లు విద్వత్ గోష్ఠులకు నిలయంగా ఉండేది. ఆ ప్రభావం జలంధరపై ప్రసరించడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. మానవత్వం ఈమె కథలో ముఖ్య భూమికను పోషిస్తుంది. వందకు పైగా కథలు, మూడు నవలలు, పలు నవలికలు రచించారు. వీరి రచనలు అనేకం రేడియోలో ప్రసారమైనాయి. సాహితీ ప్రముఖులను పరిచయం చేసే శీర్షికను నిర్వహించి ప్రశంసలు అందుకున్నారు. ప్రసిద్ధ సినీనటులు చంద్రమోహన్ గారి జీవన సహచరి. సాలభంజిక కథ 1981, అక్టోబర్ వనిత మాసపత్రికలో ప్రచురితమైంది.

"కళ్లు మనస్సుకుండే గవాక్షాల్లాంటివి. మీ కష్టాలు, బాధలు కన్నీళ్ళతో దాచేద్దామనుకుంటున్నారా? ఏదీ, ఒక్కసారి తలెత్తి చూడండి"

మెల్లగా కొంగుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ సన్నగా నవ్వేసింది శారద. అది కన్నెపిల్ల కళ్ళల్లోంచి మేలుకుని ఉలిక్కిపడ్డ నవ్వుకాదు. కష్టాలు, కన్నీళ్ళు దాటేద్దామని ఇరవై ఎనిమిదేళ్ళ యువతి చేసే ప్రయత్నం.

"వెళ్ళి మొఖం కడుక్కుని రండి. కాఫీ తాగుదాం..." ఆమె వంక చూడకుండా ఉండడానికి ప్రయత్నిస్తూ అన్నాడతను.

అది ఫస్ట్‌క్లాస్ కంపార్ట్‌మెంటు కూపే...

మెల్లగా రైలు కుదుపులకు బాలన్స్ తప్పకుండా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళుతున్న ఆమెను చూస్తూ నిట్టూర్చాడతను.

చల్లని నీళ్ళు... సేద తీరింది. ఆలోచిస్తోంది శారద ఎంత వద్దు అనుకున్నా బెజవాడ ప్లాట్‌ఫారం మీద-

"వస్తాను శారదా! హాపీ జర్నీ! మీ ఆయనను అడిగానని చెప్పు" అని వెళ్ళిపోయిన సుధాకర్ గుర్తుకు వస్తూనే ఉన్నాడు ఆమెకు. కోటి కోరికలతో అతన్ని వెదుక్కుంటూ రాలేదామె. ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఇన్ని కోట్లమంది ఒకప్పటి మనుష్యుల్లో ప్రేమికుడు, ఇప్పుడు స్నేహితుడిగానన్నా చేయూత ఇస్తాడేమోనని వచ్చింది... అతను? తన స్థితిని గమనించనే లేదు. "కన్నీళ్ళేమిటి శారదా?" అని అడగలేదు, "కంట్లో ఏదో పడ్డట్లుంది తుడుచుకో" అన్నాడు. పెద్ద ఆఫీసర్ రాంక్‌లో ఉన్న తన భర్త హోదా గురించీ, ప్రమోషన్ గురించీ అడిగాడు. ఇళ్ళు, వాకిళ్ళు, ఆస్తులు, అంతస్థులు... వీటి గురించే మాట్లాడాడు.

"సుఖంగా ఉన్నావా శారదా?" అని అడగలేదు. "నీకేం తక్కువ శారదా?" అన్నాడు. చెప్పాలని తనకూ అనిపించలేదు. ఎందుకని ఇలా? తలుపు దగ్గర నిలబడి ఆలోచిస్తోంది ఆమె.

"అరగంట అయింది వెళ్ళి, ఏమయ్యారా అని భయపడ్డాను, రండి" వెనుకగా రాజశేఖరం.

ఆలోచిస్త్వాలు

ఎందుకంత భయం అతనికి? ఏం తెలుసునని? విచిత్రంగా చూసింది. రాజశేఖరం... ఒకప్పుడు కాలేజీలో సుధాకర్. ప్రపంచంలో తామిద్దరం మాత్రమే ఉన్నామని భ్రమపడే తీయటి రోజుల్లో సుధాకర్ డబ్బుతో ఫీజు కట్టుకుంటూ, అతనంటే హీరో వర్షిప్‌తో ఉండే రాజశేఖర్ ఇవ్వాళ తమాషాగా తటస్థపడ్డాడు.

అతనిచ్చిన కాఫీ తాగుతూ ఆలోచిస్తూనే ఉంది. జీవితం వంచిస్తే పారిపోయి వచ్చింది తను. తనను ఒకప్పుడు ఆరాధించి, వలచి వలపించుకున్న సుధాకర్‌ను ఇవ్వాళ మరేమీ అడగడానికి రాలేదు. ఆత్మన్యూనత లేకుండా ఎక్కడైనా- ఇప్పిస్తాడని ఆశతో వచ్చింది. కానీ అతను మారిపోయాడో, మర్చిపోయాడో, ఏం జరిగిందో చెప్పనీయకుండానే వెళ్ళి

నిరీక్షణ

సాయంత్రం వేళ / అలా నది దగ్గరకు వెళ్ళాను
నది మౌనముద్రలో ఉంది / ప్రవాహ లయ లేదు
మనుషుల సంచారమూ లేదు
సాయంకాలపు చలిగాలి / శరీరంపై వాలుతుంది
నదిలోని చేపపిల్ల / సూర్యుని ఆఖరి చూపు కోసం
ఎగిరెగిరి పడ్తుంది
సూర్యుడు ప్రయాణ హడావుడిలో ఉన్నాడు
చీకటి తెరలు నదికీ నాకూ మధ్య
వాతావరణం నిశ్శబ్దంగా ఉంది
ఇద్దరు మనుషులు కలుసుకున్నా
పలకరింపులు లేనట్లు
గాయపడిన పసిపాపలా నది / నేనే మాట్లాడాను
నిరీక్షణ ముగిసిందా అని
నది మౌనంగానే ఉంది
తీరం ఒడ్డున, ఆకాశం వంక చూస్తూ పడుకున్నాను.
ఆకాశంలో నక్షత్రాల గుంపు / నది నక్షత్రం ఆకాశం
నాలోని / నదిలోని మౌన బాష్పం
ప్రపంచం దయార్ద్ర చూపుతోనే ఉందా?
ప్రపంచం గాయాలతో ఉందా
ప్రపంచం సౌందర్యంగా ఉందా
ఆ రాత్రి- / నది నేను కలిసే నిద్రించాం
మా ఇద్దరి కలలు ఒకటేనా!
ఉదయం కూడా నది మౌనంగానే ఉంది
స్త్రీలు బిందెలతో నీళ్ళు మోస్తున్నారు
పిల్లలు, నదిలో స్నానం చేస్తున్నారు
నది కొత్త పెళ్ళికూతురిలా సిగ్గుపడ్తుంది
నదిలో ప్రపంచాన్ని వెదుకుతున్నాను
స్వచ్ఛమయిన నీటిలో తెగిన గాలిపటం వెదుకుతున్నాను
నదిలో రక్తపు మరక / నా శరీరంపై జెలగ
జెలగలు, నీటిలోనే ఉంటాయి
మనుషులు, ఒడ్డున ఉంటారు
జెలగ జీవన సౌఖ్యాన్ని కదిలిస్తే
ఆగ్రహంతో నోరు తెరుస్తుంది
ఇంకా మనిషి నది నుంచి పాఠం నేర్చుకోలేదు
ప్రపంచాన్ని జీవనదితో పోలుస్తాను
మనుషుల్ని ప్రవాహంతో ముడివేస్తాను
నది అంతరంగాన్ని దానం చేసింది
నన్ను రుణగ్రస్తున్ని చేసింది/నది నాతో మాట్లాడకున్నా
నేను నదితో మాట్లాడతాను.

-అరసవిల్లి కృష్ణ

పోయాడు.

గమ్యం తెలియని తను ఏ రైలని ఎక్కుతుంది? తోటి ప్రయాణీకులకు చోటులేకుండా చేయడమే జీవిత ధ్యేయంగా పెట్టుకున్న కొంతమందిని చూస్తూ అలాగే నిలబడింది ఆమె. రైలు పట్టాలు కనుచూపుమేర కనబడే వరకు చూస్తోంది. కలవవు తన ఆశయాలు తన జీవితం- ఈ రెండూ అంతే.

"ఏమిటలా చూస్తున్నారు? సిగ్నల్ ఇచ్చాడు. ఎక్కండి..." ఎవరిదో గొంతు వినబడి తలెత్తింది. తలుపు దగ్గర నవ్వుతూ నిలబడి ఉన్నాడు రాజశేఖరం.

"రైలు కదులుతోంది, త్వరగా రండి" చెయ్యి అందించాడతను. ఆలోచించే అవకాశం లేకుండా లోపలికి అడుగు పెట్టింది.

ఫస్ట్‌క్లాస్ కంపార్ట్‌మెంటు. తన దగ్గర ఉన్నవి నూట ఏభై రూపాయలు. నిన్నటి వరకు తను ఒక పెద్ద ఆఫీసర్ భార్య. ఇవ్వాళ? నవ్వొచ్చిందామెకు.

"టిక్కెట్టు సంగతి నేను చూస్తాను, కూర్చోండి"

మాట్లాడకుండా సీట్‌కు ఆనుకుని కూర్చుంది.

సర్వ ప్రకృతి చలిస్తున్నా తనుమాత్రం కరుడు గట్టుకుపోయినట్టుగా కూర్చుంది.

"సిగరెట్టు తాగితే మీకభ్యంతరమా?"

తలెత్తి చూసింది. చాలా ఖరీదైన సిగరెట్టుతో భర్త తన చేతిమీద మిగిల్చిన మచ్చ ఇంకా పచ్చిగానే ఉంది. అప్రయత్నంగా ఆ ముంజేయి తడుముకుందామె. అతను అటే చూస్తున్నాడు.

చటుక్కున "అబ్బే.. అదేం కాదు" అనేసింది.

"ప్రపంచంలో మనిషి 'మీకేం అభ్యంతరం లేదు కదా' అంటూనే నిరభ్యంతరంగా తన పని తను చేసేస్తాడు. ఈ మానర్స్ వెనకాల మనిషి చాలా శాడిస్ట్." సిగరెట్టు వెలిగిస్తూ నవ్వుతూ అన్నాడతను.

నవ్వేసింది. పక్కకు చూసింది. బుట్టలో ఏవేవో పత్రికలు, తలనూనె, సున్నిపిండి, చిన్న డిపార్ట్‌మెంటల్ స్టోర్‌లా ఉంది.

"అదేమిటి? అవన్నీ ఎలా తెలుస్తాయి విడి విడిగా?" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది.

"అది మాంత్రికుడి పెట్టె మేడం... అలా ఉంటేనే కానీ నాకు తోచదు. రక్కున నాకు కావల్సిన వస్తువు నేను తీసుకోగలను. బెట్... డిజార్డర్‌లో నుంచి కానీ, ఆర్డర్ రాదు నాకు. బిజినెస్ టూర్స్ కదా! అన్నీ అవసరం. సర్దుకోవడం బద్ధకం..." ఏవో కబుర్లు చెపుతున్నాడతను. పరధ్యానంగా వింటోందామె.

అప్పటికే అతను మూడో సిగరెట్టు తీయడం చూసింది.

"ఆ చైన్ స్మోకింగ్ ఏమిటి? మంచిది కాదు వంటికి"

"థాంక్యూ! మరెవరికేనా చెపుతాను"

"అదేమిటి?"

"అంతేకదండి మరీ! మంచి సలహా మరొకరికి చెప్పడానికి తప్ప పనికిరాదు."

మరొకసారి నవ్వేసింది. ఇతనిలో ఇంత హ్యూమర్ ఉందని తన నాలుగేళ్ళ పరిచయంలో ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. కేవలం ఒక బీద కుర్రాడిగా, సుధాకర్ డబ్బుపై ఆధారపడే ఒక వ్యక్తిగా కొంచెం తక్కువగానే చూసేది తను అతన్ని. మాసిపోయిన బట్టలు, ఏ ప్రత్యేకతా లేని మొహం. సుధాకర్ చేసే ప్రతి పనీ కరెక్టేనని ఒప్పుకునే ఇతను, ఈనాడు ఒక గొప్ప వ్యక్తిగా తారసపడ్డాడు. పరిస్థితులను బట్టి మనిషిలో మరొక వ్యక్తి బయటపడడం అంటే ఇదే కాబోలు అనుకుంది.

"ఇందాక ప్లాట్‌ఫాం మీద సుధాకర్ని మీరు..." అడిగింది.

"చూశాను. ఇన్‌ఫాక్ట్ వాడి ఇంటికే వచ్చి వెళుతున్నాను నేను..."

"అతని భార్య, పిల్లలు బావున్నారా? అడిగే టైం లేకపోయింది నాకు" మెల్లిగా అడిగింది.

"ఉట్టి ఆడవాళ్ళలా మాట్లాడుతున్నారు. బావుండక పోవడానికి వాళ్ళకు తక్కువైంది ఏమిటిట? చూడండి శారదగారూ! సుఖం అనేది చాలారకాలు. అందులో వ్యక్తిత్వం ఒకటి. చాలామంది ఈ ప్రపంచంలో రెండో రకమనేది ఉందని తెలియకుండానే బ్రతికేస్తున్నారు. మనసు అనేది నిద్రలేస్తే చాలా ప్రమాదమని, మనిషి ముందే దాన్ని మర్చిపోతున్నాడు. కార్లలో తిరగడం, ఖరీదైన బట్టలు వేసుకోవడం, సంఘంలో డబ్బున్న వ్యక్తిగా గుర్తింపబడడం– సుఖం అంటే ఇదేనని బ్రతికేస్తున్నారు మనుష్యులు. 'అబ్బబ్బ! ఈ జీవితం కన్న హాయిగా కలో గంజో తాగి గుడిసెలో బ్రతకడం హాయి...' అని చాలామంది ఖరీదైన మనుషులు అనడం వినే ఉంటారు మీరు. అప్పుడు వస్తుంది నవ్వు నాకు... ఎందుకో తెలుసా? వాళ్ళకి దరిద్రం అన్నా, ఆకలన్నా లగ్జరీగా కనిపిస్తుంది. కొంత సుఖం ఎదుటి వారికిస్తే అది దొరుకుతుందని వాళ్ళకు తెలియదు. తెలిసినా చెయ్యలేరు. పంచతంత్రంలో రాని బంగారు కంకణం కోసం ఉన్న ప్రాణాలు తెగించి పులిదగ్గరకు వెళ్ళిన మనిషి మనస్తత్వం ఇప్పటికీ, అప్పటికీ మారలేదు. మీకు తెలుసా? సుధాకర్ భార్య ఐదు లక్షల కట్నంతో వచ్చింది!"

"తెలుసు" అంది వచ్చే నిట్టూర్పును ఆపుకుంటూ.

"ఆవిడ బావుంటారా?" మెల్లిగా సందేహిస్తూ అడిగింది.

సిగరెట్టు కాలుస్తూ, సూటిగా ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశాడు. అతని కళ్ళు నవ్వుతున్నాయి.

"మరోసారి ఆడవారిననిపించారు! బావుంటుందా! అంటే నాకంటేనా అనా అర్థం? సౌందర్యం ముఖ్యమనుకుంటే మీకంటే అందగత్తె ఎవరు శారదా? అది కాదుగా క్రైటీరియా."

"చూడండి శారదగారూ! దిగజారడంలో రక

పరబ్రహ్మస్వరూపం

ఎప్పుడు ఏరోజు ఎవరినోట విన్నానో గుర్తులేదు
అన్నం పరబ్రహ్మ స్వరూపమనీ
తినే మొదటి ముద్ద కళ్ళకద్దుకుని తినాలనీ.

అయితే ఆ క్రియ ఒక అలవాటైన వొద్దికైన
ప్రదర్శన మాత్రమేనని నేటికి తెలిసింది.

మనసు లయంచేసి బ్రహ్మాన్ని గుర్తెరగటం
బ్రహ్మానందాన్ని పొందటం
ఇప్పటికీ రాని విద్యేనని అవగతమైపోయింది

నాకు తెలిసిన... నా చుట్టూ వున్న
ఈ బ్రహ్మల్ని చూస్తే
జీవుల జఠరాగ్నిని చల్లబరిచే
ఆ సృష్టికర్తలు వాడి వ్రేలాడి
జట్లు జట్లుగా నాకెదురైతే
ఆనందంలో లయం కాలేక మనసు
అపరాధ భావంతో చిక్కుపడి గిలగిల తన్నుకుంటుంది.

గుప్పెడు గింజల్ని భూమిలో విత్తి
రాసులు పోగులు పండించేందుకు
ఎండై వానై బురదై నారై పైరై పంటై
రెప్పవాల్చని నిద్రాయోగమై
ఇందరి ఆకలిని తీర్చే ఆ దేవశిఖామణులూ నవబ్రహ్మలూ
నేడు ప్రాణాలుతీసే పురుగుల మందు తాము ఆరగించి
బలవంతాన పరంలోకి నెట్టుకుపోతుంటే
మానవ జీవన భవిష్యత్తేమిటి? మన గతేమిటి?

–ఆదూరి సత్యవతీదేవి

రకాలు. ఇప్పుడు పదివేలంటే నాకు లెక్కలేదు. కానీ, అప్పట్లో నా చదువు కోసం ఎంత దిగజారి, యాచించి, ప్రపంచాన్ని బ్రతిమాలి బతికానో నాకు తెలుసు. జీవితానికిక ఏవిధంగానూ పనికిరాని ఆ డిగ్రీ కోసరం ఎందుకంత బాధపడ్డానో నాకు ప్రపంచం అప్పటికి నేర్పలేదు. విషయమేమిటంటే, ఏమీలేని నేను పదివేలకు దిగజారాను. అన్నీ ఉన్న సుధాకర్ ఐదు లక్షలకు దిగజారాడు. డిగ్రీస్ ఆఫ్ డిఫరెన్స్. అంతే" అతని కళ్ళల్లో ఎర్రటి జీర... మానసికంగా అతను తిన్న దెబ్బలు చెప్పుకోలేనివి.

మాట్లాడలేదు శారద. ఆలోచిస్తోంది. ఐదేళ్ళు ఒకళ్ళ ఊపిరిగా ఒకరు బ్రతికిన సుధాకర్, తాను ఎలా విడిపోయారు?

"అయాం సారీ శారదా! నన్ను క్షమించు. కులం కానిదాన్ని తీసుకొస్తే ఉరేసుకు చచ్చిపోతానంటోంది మా అమ్మ. నా పరిస్థితి అర్థం చేసుకో" అని కళ్ళంబడి నీళ్ళతో తన చేతులు పట్టుకుని బీచ్‌లో అడిగిన రోజున - ఎదురుగా ఉన్న సముద్రం, ఉదయించిన చంద మామ, వీల్చుతున్న గాలి, సర్వం అబద్ధంలా కనిపిం చాయి తనకు. 'ఒక్కసారి సముద్రం ఉప్పొంగి చెలియలి కట్ట దాటి తనను తీసుకుపోరాదా?' అనిపించింది. విడిచింది 'నన్ను మర్చిపోతావా?' అని అడిగింది.

"అది అసాధ్యం శారదా!" అన్నాడు. తరవాత ఐదు వారాల్లో హాయిగా పెళ్ళి చేసుకున్నాడు.

నవ్వొచ్చింది శారదకు.

"కోపంగా లేదూ మీకు సుధాకర్ అంటే?" అడిగాడు.

"లేదు. ఏ మనిషిమీదన్నా కోపం వచ్చినప్పుడు ఆ మనిషిలో మంచి గుణాలేవో తలుచుకోవాలి. ఈ సూత్రం చిన్నప్పుడే నేర్చుకున్నాను నేను" అంది కిటికీలోంచి చందమామను చూస్తూ.

ఆశ్చర్యంగా చూశాడు ఆమెను. తలకాయ కిటికీకానించి, ఒంటినిండా కొంగు కప్పుకుని రైలులో సాటి ప్రయాణం చేస్తున్న చందమామను కన్నార్ప కుండా చూస్తోందామె. పసిమి ఛాయ, పెద్ద కళ్ళు, నవ్వే పెదవులు, పొడుగాటి జడ. చాలా సౌందర్యవతి శారద. నిస్సంకోచంగా ఆమెనే- మళ్ళీ చూడనేమో నన్నట్లయి, చూస్తున్నాడతను. చూపులు గుచ్చుకున్న ట్లయి, చటుక్కున అతని వంక చూసింది శారద. ఆమెలో స్త్రీత్వం జాగ్రత్త పడింది.

"ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు మీరు? బిజినెస్సా?"

"ఆc! చాలా చేస్తున్నాను. డబ్బు సంపాదించడానికి చాలా కష్టపడ్డాను నేను. అనుకున్నది సాధించాను. ప్రస్తుతం అదే నాకు సంపాదించి పెడుతోంది. ఆత్మాభిమానం, గౌరవం, మర్యాద- ఇలాంటివి బీద రికం పేరుతో నానుంచి లాగేసుకుని, ఆ తరువాత డబ్బిచ్చి తన పాపాలు కడుక్కుంటోంది ప్రపంచం."

"పోన్లెండి. మొత్తానికి మీరు కోరుకున్న స్థాయికి వచ్చారు."

"ఆc! అదే తమాషా. మనిషి జీవితంలో విషాదం ఏమిటంటే- తను కోరుకున్నది పొందలేకపోవడం; ఒక్కోసారి పొందడం కూడా అన్నాడు ఆస్కార్ వైల్డ్."

సన్నగా నవ్వేసింది ఆమె.

"ఇవన్నీ ఎప్పుడు చదివారు మీరు?"

"జైల్లో ఉండగా"

"జైలా! ఎందుకెళ్ళారు?"

"ఆ! నా దృష్టిలో రైటనుకుని చేశాను. తప్పని జైల్లో పెట్టారు. పాపాలు చేసుకుంటే బైటే ఉండేవాడి నేమో! ఇదిగో, ఇప్పుడు డబ్బు వచ్చిందిగా. నేను చాలా గొప్ప ఆదర్శంతో జైలుకెళ్ళానని చెప్పుకు బ్రతుకు తున్నారు నాతో అవసరమున్న వ్యక్తులు. లీవిట్" విసుగ్గా అన్నాడు.

ఏదో స్టేషన్‌లో రైలాగింది. నియాన్ లైట్ల వెలుగులో పట్టపగలులా ఉంది. ఎవరో తల్లి తన బిడ్డ చుట్టూ చెయ్యేసి తీసుకువెళుతోంది... ప్రపంచంలో భయాల నుంచి, బాధల నుంచి కాపాడుతున్నట్లు మరింత దగ్గరగా పొదువుకుని తీసుకువెళుతోంది. అదృష్టవంతు రాలు. తను మాత్రం ఏం కోరుకుంది? అందని అదృష్టాలు కోరుకోలేదే? తన భర్తకు వండిపెట్టి, బిడ్డలకు జడవేసి స్కూలుకు పంపించి, ఇల్లు శుభ్రంగా పెట్టుకుని శాంతిగా ఉండాలని కోరుకుంది. ఎందుకు దొరకలేదు తనకు? కళ్ళంబడి నీళ్ళు తిరిగాయి శార దకు. ఆ తల్లీ బిడ్డా కనుమరుగయ్యే వరకూ చూస్తూనే ఉంది.

"మీకు పిల్లలు లేరా శారదా?" ఆమెనే చూస్తూ అడిగాడు.

ఉలిక్కిపడింది... పిల్లలు... ఎంత దురదృష్టవంతు రాలు తను! కడుపుతో ఉన్న తనను అనుమానించి, అవమానించి, బలవంతంగా అబార్షన్ చేయించాడు భర్త... బైట ప్రపంచానికి తన ఆరోగ్యం కారణమని చెప్పాడు. ఏడ్చింది... కాళ్ళు పట్టుకుని ప్రార్థించింది. వినలేదు. 'భోగం దానికి పిల్లలెందుకే? పుట్టినా నా

పిల్లలని గ్యారంటీ ఏమిటి? అని కడుపుతో ఉన్న తనని డొక్కలో కాళ్ళతో... తన్నిన ఆ రోజు ఒక్కసారిగా ఉప్పెనలా ఏడుపు వచ్చింది శారదకు ఆపుకోలేక. కొంగు అడ్డం పెట్టుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్న ఆమెను కన్నార్పకుండా చూస్తున్నాడు అతను. అతని గుండెల్లో ఏ లావా పొంగుతుందో కానీ, మునిపంటితో పెదవి కొరుకుతూ, గడ్డం కింద చెయ్యి పెట్టుకుని చూస్తున్నాడు అతను.

కాసేపటికి తలెత్తి చూసిందామె. "సారీ... ఐయామ్ ఎక్స్‌ట్రీమ్‌లీ సారీ!" వర్షపు జల్లులో వెన్నెలలా తడికళ్ళతో సిగ్గుతో నవ్వేసిందామె.

"అదెందుకు మళ్ళీ! హాయిగా కరువుతీరా ఆపకుండా ఏడ్చెయ్యగలగడం పెద్ద లగ్జరీ ఈ వెధవ దిక్కుమాలిన ప్రపంచంలో. తెలుసా? ఊఁ! ఇప్పుడు చెప్పండి. ఈ ప్రయాణానికి గమ్యం ఏమిటి?"

"తెలియదు" రాయిలా సమాధానం చెప్పింది.

"ఏం కావాలి మీకు?" సీరియస్‌గా అడిగాడు.

ఒక్కసారి ఆడపులిలా కళ్ళెత్తి చూసింది.

ఈ ప్రశ్న సుధాకర్ అడుగుతాడని వచ్చాను రాజ శేఖరంగారూ! తప్పేనేమో. ప్రేమించినంత మాత్రాన"

"ప్రేమేమిటండీ, అంతా ట్రాష్. ప్రేమ అనేది మరేంలేదు మన ఇగోను తృప్తిపరచిన వ్యక్తి మనని ప్రేమిస్తున్నాడనుకుని ఫ్రాసీడైపోవడం. అంతే.. అంతా రబ్బిష్"

"ఎందుకు ప్రపంచమంటే కక్ష మీకు?"

"కక్ష లేదు, జాలి. అర్థంలేని పదాలతో ఆత్మవంచన చేసుకుంటోందే అని జాలి. అంతే. ఈ శరీరం మీద పడ్డ దెబ్బలు ఎప్పుడో మర్చిపోయాను. మనసు మీద వాతలు మర్చిపోకుండా పెట్టారు. శారదగారూ! ఎందుకు రాదు బుద్ధి?" సిగరెట్టు విసిరి పుచ్చుకుని అవతల పారేశాడు రాజశేఖరం.

"నేనెప్పుడూ అడగటానికి ప్రయత్నించలేదు. మీ అమ్మా నాన్నా లేరా?" కుతూహలంగా అడిగింది.

"అమ్మ?" మెల్లిగా సిగరెట్టు తీసి చాలా జాగ్రత్తగా సున్నితంగా దాన్ని వెలిగిస్తూ, కాలు మీద కాలు వేసుకుని హాయిగా పొగవదులుతూ—

"అమ్మ! చాలా గొప్ప ప్రశ్న అడిగారు. శారద గారూ! మాతృత్వాలు, మాతృమూర్తులు, ఈ పదాలన్నీ విన్నప్పుడు నాకేమనిపిస్తుందో తెలుసా? సాహిత్యాన్నంతా తగలపెట్టాలనిపిస్తుంది. మాతృత్వం మర్చిపోయి, స్త్రీత్వం మిగుల్చుకోవాలని తపనపడే ఒక గొప్పింటి ఆడబడుచు అక్రమ సంతానాన్ని నేను. తన వంద కాసుల బంగారంలో రెండు బంగారపు గాజులు రిక్షావాడికి ఇచ్చి నా పీడ వదిలించుకుంది మా అమ్మ. అందుకే రిక్షా వాడి కొడుగ్గానే పెరిగాను. షిఫాన్ చీరలతో, ముత్యాల హారాలతో గొప్ప ఎగ్జిక్యూటివ్ భార్యగా నా తల్లి కనబడింది. ఆవిడ నాకు అమ్మేమో కానీ, నేను కొడుగ్గా ఆవిడకు పనికిరాను. స్టేటస్ క్వశ్చన్. కన్నబిడ్డల కోసరం ప్రాణాలు బలిచేసే తల్లులున్నారేమో- వాళ్ళకు నా నమస్కారాలు. కానీ,

విఘ్నేశ్వరాభివందనం..!

దేవతలు నీ కొసంగె గణాధిపత్యం
లభించె నీకు శంకరుని అనుగ్రహం...!
పార్వతీ మాతకు నీవు
ప్రియపుత్ర రత్నం...!!
వ్యాస మహర్షికి నీవు
ప్రథమ శిష్యగణం...!
సర్వ పాపహరణములకు
నీవు మాకు శరణ్యం...!!
అనాదిగా నీ వ్రత విధానం
మాకు సదా శిరోధార్యం...!
నీ ఆశీస్సులకై నిరీక్షించె
భక్తజన సందోహం...!!
గణపతి నవరాత్రి వేడుకలు
మాకు నిత్య స్మరణీయం...!
గణపతి హోమం... అది
విశ్వశాంతికి దివ్య సోపానం...!!
గజాసుర సంహారం...
శమంతకమణి కథా శ్రవణం...!
నీలాపనిందల పరిహారానికి
అవి ప్రబల నిదర్శనం...!!
సర్వకార్య సిద్ధికై నీ పూజలు
మాకు సదా శ్రేయోదాయకం...!
అందుకో విఘ్నేశ్వరా...
మా హృదయాభి వందనం...!!
నీ చరణారవిందములే
మాకు పెన్నిధి...!
నీ దేవాలయ ప్రాంగణమే
మాకు సన్నిధి...!!

—తంగెళ్ల పాండురంగశర్మ

డబ్బుకోసరం కన్నబిడ్డల్ని కసాయితనంగా కన్నెరికం చేయించే తల్లులూ ఉన్నారు. అందుకని మాతృత్వం, దయ, ప్రేమ, అభిమానం... ఇవన్నీ మనిషి తెగకంతా సంబంధించిన పదాలు కావు. ఏ కొంతమంది కోసరమో ఏర్పడ్డవి. సుఖంగా ఉన్నంతకాలం మనిషి ఈ ముసుగు కింద బ్రతుకుతాడు. అవసరమొచ్చిందంటే, స్వార్థం నిద్రలేస్తే, ఈ పదాలన్నీ ఏకబిగిన వచించి, తనక్కావలసినవి తాను పొందుతాడు మనిషి. ఇదే నేను నేర్చుకున్న జీవిత సత్యం."

అతని వంకే ఆశ్చర్యంగా చూస్తోంది శారద. జీవితం చాలా విచిత్రమైంది. తమది ఎన్ని ఏళ్ళ పరిచయం? కానీ, ఏనాడూ అతని కథేమిటో అడగలేదు తను. కనీసం ఆలోచించలేదు. రంగుల కలల్లో బ్రతికింది. ఈనాడు జీవితంలో అన్నీ పోగొట్టుకున్న తను,

కేశికే నానీలు

చప్పట్లకు / చీకట్లు చెదురుతాయా
చీకట్లకు / కిరణాలు బెదురుతాయా
అస్మదీయులా / ఆకాశానికెత్తేయ్
ప్రతిభకు / గోతులు తీసేయ్
దజన్ల కొద్దీ / విజన్ ఛానళ్లు
ఈ దృశ్యహింస / ఇంకెన్నాళ్లు?
చెప్పలేని మాటలు / గుండెకు బరువు
చెప్పటానికి / మిత్రులే కరువు
వాడికి / మనుష్యులే మెట్లు
మరి రాళ్లు? / గుళ్లో దేవుళ్లు!
వాడికి పొడడం / రాదనకు
నీ చెవుల్లో / కపటముంది చూసుకో!
దుఃఖిస్తున్నావా / ధన్యుడవే
ఇక ఓదార్పు / నీ సొంతం
ప్రేమ / అనంతమైన ధనం
అసూయ / అంతులేని దారిద్ర్యం
సలామ్ / మొహెంజోదారో!
నీ వారసులే / నానీల నిర్మాతలు
అమ్మకు దండం
అమ్మ భాషకు దండం
ఆ రెంటినిచ్చిన
కన్న నేలకు దండం

–ఝాన్సీ కె.వి. కుమారి

ఎన్నో పణంగా పెట్టి హోదాను గెలుచుకున్న అతను, ఒక రైల్లో ప్రయాణం చేస్తూ ఒకరి గురించి ఒకరు చాలా తెలుసుకుంటున్నారు. ఆశ్చర్యం!

"అవునూ, మీ పెళ్ళి ఎలా జరిగింది?" సూటిగా చూస్తూ అడిగాడతను.

"నేను పనిచేసే ఆఫీసులో అతను జనరల్ మేనేజర్" చీకట్లోకి చూస్తూ చెప్పింది.

"పెళ్ళికి, ది సోకాల్డ్ ప్రేమే కారణమా?"

"కాదు... వాంఛ... అందమైన స్త్రీ కావాలనే కోరిక. అతని భార్య అనాగరికురాలు. అనాకారి... తన హోదాకు తగ్గ భార్య, కబ్బులకు, మీటింగులకు తీసుకువెళ్ళడానికి కావల్సిన భార్య కావాలి. పెళ్ళంటే తప్ప నేను లొంగనని తెలుసు. అది మరొక కారణం."

"అంటే, అతనికి రెండో పెళ్ళని తెలిసీ మీరు..."

"ఛీ! ఛీ! అంత అనాగరికురాల్ని కాదు నేను, పెళ్లైన సంవత్సరానికి తెలిసింది అతనికి పెళ్లైందనీ, ఎదిగిన పిల్లలున్నారనీ. ఆ తరువాత కాంప్రమైజ్ అవుదామని ప్రయత్నించాను. కానీ, మొదటి మోజు తీరిన తరువాత అతనికి అనుమానం ప్రారంభమైంది. 'భోగం పిల్ల. తప్పు చెయ్యడం సహజ లక్షణం' ఈ ఆలోచన అతణ్ణి రాక్షసుణ్ణి చేసింది. అనుమానాలు, అమర్యాదలు, దెబ్బలు... ఎన్నో!" ఇప్పుడు ఆమె కళ్ళల్లో దుఃఖం లేదు. మనసు ఏడుస్తోంది.

"డైవర్స్ ఇచ్చేశారా?"

"లేదు. గౌరవప్రదంగా విడిపోయే అవకాశం కూడా కనీసం నాకివ్వలేదు ఆయన."

"ఏం జరిగింది అసలు?"

ఆమె మాట్లాడలేదు. చాలాసేపు అలా మౌనంగా కూర్చుంది.

"చెప్పడం ఇష్టంలేకపోతే..."

"అహఁ.. అది కాదు. నన్నిలా అడిగేవాళ్ళెవరు? చెప్తాను." కిటికీకానుకుని చెక్కిలిని చెయ్యి పెట్టుకుని, చీకట్లో కనబడని నక్షత్రాలను లెక్కపెడుతున్నట్లుగా చూస్తూ మాట్లాడుతోందామె. ఆమెనే గమనిస్తున్నాడతను.

"మీకు తెలుసనుకుంటా, నాకు అమ్మ, అన్న తప్ప ఎవరూ లేరని. అమ్మ అన్నయ్యను ఇంజనీర్‌ను చెయ్యడానికి ఎంత కష్టపడిందో, ఏమేం చేసిందో నాకు తెలుసు. కానీ ఇంజనీర్ అయిపోయాక అతనికి అమ్మ చాలా దిగజారిపోయిన స్త్రీగా కనబడింది. మా నుంచి దూరంగా వెళ్ళిపోయాడు. మా సాంఘిక పరిస్థితులు

తెలిసీ మాకు అండగా నిలబడకపోతే పోనీ, కనీసం ఆర్థికంగానన్నా అమ్మకు అండగా నిలబడలేక పోయాడు. అదృష్టవశాత్తు, అప్పటికే నా చదువై పోయింది. ఉద్యోగం వచ్చింది.

"శారదా! కన్నబిడ్డ చేత వినగూడని మాటలు పడ్డాను. ఈ జీవితానికి ఇది చాలు. నువ్వన్నా ఈ ఊబి నుంచి బైటపడు" కళ్ళంబడి నీళ్ళతో అమ్మ అడిగిన ఆఖరి మాటలివి. అప్పటికే సుధాకర్ నా జీవితం నుంచి తొలగిపోయాడు. బాస్‌గా పరిచయ మయ్యారు నా భర్త అప్పుడు. తరవాత ప్రేమ పూజారి నన్నారు. నాకూ, సుధాకర్‌కూ ఉన్న పరిచయం, మా ఫామిలీ బాక్‌గ్రౌండ్ అంతా చెప్పాను. ఆలోచించడానికి టైం అడిగారు. ఆ తరువాత మూడు రోజులకు వచ్చి 'పంకంలో పుట్టింది పంకజం. నీ ప్రవర్తన ఆరు నెల లుగా చూస్తున్నాను. చాలామంది సోకాల్డ్ అరిస్టోక్రాటిక్ లేడీస్‌కన్న నువ్వు లక్ష రెట్లు నయం' అన్నారు. పెళ్ళి చేసుకోమని బలవంతం చేశారు. ఆనాడు ఆ పరిస్థితిలో అంతకన్న చేసేదేముంది? నోరులేని దేముడిముందు, అర్థంకాని మంత్రాలతో, అబద్ధపు బాసలతో నా పెళ్లైంది. మూడుముళ్లు పడడం ముఖ్యమనుకున్నానే కానీ, అవి గట్టిగా ఉండాలంటే మరెన్ని ఉండాలో అప్పట్లో అర్థం కాలేదు నాకు."

ఆమె ఆపేసింది. అతను ఆమెవంకే చూస్తున్నాడు.

"నా పెళ్లైన సంవత్సరానికే మా పెళ్ళి ఎంత పెద్ద ఫెయి ల్యూరో నాకర్థమైంది. నాక్కావలసింది వేరు. అతను నా నుంచి కోరేది వేరు. తప్పదనిపించింది. సరిపెట్టుకున్నాను. అగ్రకులస్థుడిని అనుకునే ఆ వ్యక్తి అలవాట్లలో కానీ, మాటల్లో కానీ ఔన్నత్యం మచ్చుకైనా లేదు. తలెత్తి సూటిగా కళ్ళలోకి చూసి మాట్లాడ్డం తప్పని కట్టుబాట్లతో పెంచింది మా అమ్మ. మానసి కంగా, శారీరకంగా నన్ను నేను ఎంతో చంపుకున్నాను. రవ్వల దుద్దులతో, పట్టుచీర్లతో, కార్లలో అతనితో ఒక అంతస్థు చిహ్నంగా, అలంకార ప్రాయంగా తిరిగాను కానీ..." వాక్యం విరిగింది. బలవంతాన ఆపుకునే దుఃఖం.

"మీరు కోరుకున్నది చాలా తక్కువ. సోషల్ సెక్యూ రిటీ. ఆ కొంచెం కూడా ఇవ్వలేకపోయింది ఈ ప్రపం చం. అంతే. గడ్డిపూలు తొక్కుతూ మల్లెపూలు కోసు కుంటారు మనుష్యులు."

"కానీ, ఆలోచిస్తే తప్పనిపించడం లేదు రాజశేఖ రంగారూ! నేనైనా ఇన్నాళ్ళు నా గురించే ఆలోచిం చాను. నా బాధేమిటని దుఃఖపడ్డాను. నాలాంటి నలుగురి గురించి నేనేమాలోచించాను? మిగతా ప్రపంచమైనా అంతే. తప్పులేదు."

"నిజం మీరు సిన్సియర్‌గా ఒప్పుకున్నందుకు జోహార్లు. పదివేల రూపాయల జీతంలో ఉన్న వ్యక్తి కనీసం పదిమంది పరాయివాళ్ళ గురించన్నా ఆలో చించలేకపోవడం అన్యాయమే. సరే కానివ్వండి. తరువాత?"

"చెప్పానుగా. ఉన్నట్లుండి అతనికి భార్యా పిల్లలు ఉన్నారని తెలిసింది, అడిగాను. 'నీకేం అన్యాయం జరిగిందట? నీ బతుక్కి నా భార్యననిపించుకున్నావు చాలు' అన్నారు. ఆ తరవాత, అసహ్యకరమైన అం క్షలు..." ఆగిపోయిందామె.

"అర్థమైంది. చెప్పలేకపోతే ఆపేయండి" అతని గొంతులో జీర, బాధ, ఆమె గమనించే స్థితిలో లేదు.

"మూడు రోజుల క్రితం ఒక డిన్నర్‌కు వెళ్ళాం. పేరుకు అది డిన్నర్ కానీ, నాగరికులమనుకునే మనుష్యుల్లో పశుప్రవృత్తి పచ్చిగా బయటపడే చోటు అది. నా భర్త విపరీతంగా తాగేశారు, ఎవరు తీసుకు వెళ్ళారో తెలియదు. నన్ను వదిలి వెళ్ళిపోయారు. అసహ్యకరమైన ఆ వాతావరణాన్ని భరిస్తూ, ఆయన కోసం ఎదురు చూస్తున్న నేను, చాలా భయంకరమైన పరిస్థితుల్లో, మనుష్యుల్లో మృగాలు నిద్రలేస్తున్న సన్ని వేశంలో చిక్కుకున్నాను. ఎలా పారిపోయి వచ్చానో, ఏనాటి పుణ్యం నన్ను కాపాడిందో తెలియదు. చిరిగిన బట్టలు, చెదిరిన జుట్టు... అద్దంలో నా ప్రతిబింబం నాలో నిద్రపోతున్న ఆత్మగౌరవాన్ని నిద్రలేపింది. ఇంటికి రాగానే 'ఎందుకు చేశారీపని?' అని నిలదీసి అడిగాను. 'ఏమైందిప్పుడు?' చాలా తేలిగ్గా అద్దంలో చూసుకుని టై కట్టుకుంటూ అడిగారు. ఆ చూపులకి, ఆ మాటకి అతణ్ణి హత్యచెయ్యకుండా ఎలా ఉన్నానా అనుకుంటున్నానిప్పుడు.

"ఇదే మీ మొదటి భార్యైతే చేసేవారా?' అని అడి గాను. అంతే, ఆ తరువాత ఆయనలో విజృంభించిన రాక్షసుణ్ణి చూపారు. 'ఆమెకూ నీకూ పోలికా?' అని ఎర దొరికిన పులిలా... ఇదిగో నా సంసార జీవితానికి మధుర స్మృతులు" బెల్టు దెబ్బలు చూపిందామె. నడుం మీద, వీపు మీదా.

"రాక్షసుడు" పళ్ళు పట పట కొరుకుతూ అన్నాడు రాజశేఖరం.

"సుధాకర్ నన్ను బైటకు నెట్టి తలుపు వేశారు.

రాగాల తోట

నిదురించే నాదాన్ని తట్టిలేపావు
నాదానికి షెహనాయితో నడక నేర్పావు
సన్నని గుండె పొరలమీద
సంప్రదాయపు భావధారను
సరిగమలై పలికించావు
ఎక్కడో పారేసుకున్న జ్ఞాపకాల పందిరిని
మా కళ్ళముందుంచావు / రాత్రి వచ్చిన అతిథిలా
మా జీవితంలోకి ప్రవేశించి
ఏదో తెలియని భావన రేకెత్తించావు
బాధను రగిలించావు
రాగాల పల్లకిలో చల్లగాలిలా వచ్చి
సంగీత సామ్రాజ్యంలో మమ్మల్ని ఓలలాడించావు
ఆర్తితో పలకరిస్తావు / ఆర్ద్రత మాలో కురిపిస్తావు
రాగానికి నగిషీలు చెక్కి
షెహనాయికి కీర్తి కిరీటాన్ని పెట్టావు
బాగా పొద్దుపోయాక
ఆరుబయట పడక కుర్చీలో సేదతీరి
నీ షెహనాయి రాగం వింటున్నప్పుడు
మనసులో మరో బిస్మిల్లాఖాన్
ఉన్నాడన్న సంగతే మరచిపోతాను
గాలికన్న వేగంగా నీ రాగం
మా మనసుల నిండ కమ్మేసింది
ఎన్ని కమ్మని సాయంత్రాలు
నీ షెహనాయి రాగం విని
గంగానది పులకరించిపోయిందో
ఇప్పటికీ గంగానది ఒడ్డున
నీ అడుగుల సవ్వడి వినిపిస్తూనే ఉంది
ఆ పాదముద్రల మీద
ఏవో కొత్త రాగాలు మొలకెత్తినట్టుంటుంది
గానానికి మాధుర్యం ఉంటుందనుకున్నాంగాని
షెహనాయికింత మహిమ ఉందనుకోలేదు
ఆ మహిమ నీ వల్లే వచ్చింది
నీతోనే పోయింది
ఇప్పుడు షెహనాయి మూగబోయింది
అయినా నీ నీడుంది / మాకు నీ పాటుంది
ఆ నీడలో అడుగేస్తాం / ఆ పాటలో పరవశిస్తాం
నీ రాగాల తోటలో విహరిస్తాం
నీ షెహనాయితో స్నేహాన్ని కొనసాగిస్తాం

(భారతరత్న ఉస్తాద్ బిస్మిల్లాఖాన్ వర్ధంతి సందర్భంగా)

–చొక్కర తాతారావు

చేతినున్న బంగారు గాజులు అమ్మి సుధాకర్ కోసరం వచ్చేశాను నేను."

మోకాళ్ళ మధ్య తల పెట్టుకుని కూర్చుంది. ఏం ఆలోచిస్తోందో, ఆలోచించకుండా ఉండటానికి ప్రయత్నిస్తోందో తెలియలేదు అతనికి.

తూరుపు తెల్లబడుతోంది. మరొక రెండు గంటల్లో తన గమ్యస్థానం చేరతాడు.

"ఇప్పుడేం చేద్దామనుకుంటున్నారు?"

"ఎక్కడో తెలియని ప్రపంచంలో ప్రశాంతంగా బతకాలని ఉంది. రాజశేఖరంగారూ! నాకా అవకాశం ఉందా?"

"కాసేపు నిద్రపొండి... తరువాత చూద్దాం" దిండు ఇస్తూ అన్నాడతను.

జీవితంలో పెద్ద దౌర్భాగ్యం ఏమిటో తెలుసా... మనం ఇష్టపడే మనుష్యుల ఎదుట చెప్పుకునే ధైర్యం మనకు లేకపోవడం... అది ఈనాడు నేను నేర్చుకున్న సత్యం.

వద్దనుకుంటూనే మీకు ఒక విషయం చెప్తున్నాను శారదా. ఒకరకంగా ఇది మిత్రవంచనే. మీరు వస్తున్నట్లు సుధాకర్‌కు టెలిగ్రాం ఇచ్చారు. మీరు ఏ పరిస్థితుల్లో వస్తున్నారో అతనికి పూర్తిగా తెలుసు. ఎలా? అని అడక్కండి. గత ఐదేళ్ళుగా నేనెక్కడున్నా, ఎలా ఉన్నా, మీరేం చేస్తున్నారో, ఎలా ఉన్నారో తెలుసుకుంటూనే ఉన్నాను. కానీ, గొప్పింటి ఇల్లాలిగా మీరు పడే బాధలు నాకు తెలియలేదు. నాకు తెలిసేటప్పటికే ఆలస్యమైపోయింది. మీకన్న ముందే సుధాకర్‌ను కలుసుకుని చెప్పాను నేను. 'ఏం చెయ్యగలంరా? చూస్తూ ఊరుకోవడం తప్ప... డబ్బు కావాలంటే ఇస్తాను అన్నాడు. అతనికన్నా ఒకరకంగా మీ భర్తే నయం. ఆ మాటే అన్నాను. 'నేను పిరికివాణ్ణిరా, నీకు తెలియదు. నా భార్యకు తెలిస్తే బావుండదు అన్నాడు. మిమ్మల్ని ఇంటికి రానీయకుండా స్టేషన్‌లోనే ఆపడానికే వచ్చాడు అతను. నేను వచ్చి దూరంగా నిలబడి, జరుగుతున్న అద్భుత నాటకానికి పతాక సన్నివేశం చూస్తూ నిలబడ్డాను. కన్నీటితో మీరు ఒంటరిగా నిలబడిపోవడం... సుధాకర్ వెళ్ళిపోవడం... ఆ తరవాత కథ మీకు తెలుసు.

"ఇప్పుడు మీ మరొక ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పాలి కదూ, నేను? మిమ్మల్ని ఎందుకు ఇంతగా గుర్తు పెట్టుకున్నానూ అని... చాలా గొప్పగా అందంగా, అద్భుతంగా మీ ముందు నిలబడి చెప్పాలనుకున్న విషయాన్ని

దౌర్భాగ్యవశాత్తు ఈ లెటర్ ద్వారా ఈ మొనాటనీలో ఈ దిక్కుమాలిన రైల్వే కంపార్ట్‌మెంటులో అర్థంలేని పరిస్థితుల్లో చెప్పాల్సి వస్తోంది. శారదా! మిమ్మల్ని నేను... ఎలా రాయాలో తెలియటంలేదు నాకు. 'ప్రేమించాను' అని రాసి చీప్ చెయ్యలేను దాన్ని. కాలేజీలో ఉన్ననాటి నుంచి మిమ్మల్ని ప్రతి క్షణం నా కళ్లల్లో నిలుపుకుని పూజించాను. సుధాకర్ మీ ఇద్దరి మైత్రి గురించి నాకు చెప్తూ ఉంటే, నేను పడ్డ నరకయాతన అంతా ఇంతా కాదు. కానీ, నాది బయటపడే పరిస్థితి కాదు. సుధాకర్ మూలంగా మీతో మాట్లాడే అవకాశం తీసుకునేవాడిని. ఏ ధైర్యంతో నిజం చెప్పగలను? మీ ముందు నిలబడి, 'శారదా! నా మనసిది' అని చెప్పే రోజు రావాలని, నేను ప్రయోజకుడినై మీతో సమాన హోదాలో ఉన్నప్పుడు చెప్పి, ఒక్కసారి మీ మొహంలో ఆశ్చర్యం చూడాలని ఇలా చాలా చాలా ఊహలు... ఇసకలో మీరు వేసిన అడుగుల్ని చూస్తూ ఆగిపోయే టీనేజ్ ప్రేమ నాది. ఇప్పుడు చెపితే, అమాయకంగా ఉండచ్చు. అట్ట వేసిన నా ప్రతి పుస్తకం వెనకాలా మీ పేరు ఉండేది కానీ, నాకా అవకాశం రాలేదు. నేను జీవితంలో ఎదుగు తుండగానే మీకు పెళ్లైంది. ఎవరికీ చెప్పుకోలేని ఈ అనుబంధం నాలో నేనే దాచుకున్నాను. తీరని కోరిక తీపిగా ఉంటుందంటారే అలా! ఇన్నాళ్లకి మిమ్మల్ని కలుసుకోగలిగాను. కానీ, చెప్పుకోలేకపోయాను. కార ణం? మీ నిస్సహాయతను అవకాశంగా తీసుకున్న వాడిని అవుతాను.

"మీరు కోరిన ప్రదేశం నాకు తెలియదు. క్రింద ఒక అడ్రస్ ఇస్తున్నాను. అక్కడికి వెళ్ళేటప్పటికి మీకు ఉద్యోగం సిద్ధంగా ఉంటుంది. అది ఒక అనాథాశ్ర మం. మనిషిలో తమాషా అదే శారదా! నైట్ క్లబ్‌లు కట్టే సమాజంలోనే అనాథాశ్రమాలు, సేవా సంఘాలు ఉంటాయి. అనాథను కదా, అందుకని నా భాగం అందులో చాలా ఉంది.

"ఔన్నత్యం అనేది ఒక విక్రమార్క సింహాసనం శారదా! పలికితే తప్ప పలకని సాలభంజికలు ఎన్నో. కదిలిస్తే కథలు చెపుతాయి. అధికారమే ఔన్నత్యమను కుని పాపపు పాదాలతో ఆ అధికార సోపానాలు ఎక్కితే, అవి కన్నీరు కారుస్తాయే కానీ కథలు చెప్పవు. ఏదో ఒకనాటికి కొన్ని వేల మంది ఆత్మాభిమానం గల శారదలు, జీవితాలు పణంగా పెట్టిన రాజశేఖరాలు కలిసి మరో ప్రపంచాన్ని సృష్టించిననాడు, మానవత మనిషిలో ఏలికయిననాడు, ఈ మూగజీవుల ఆవేద నలు బైటికి వస్తాయి. అంతవరకు పాపం పరిపాలించే ఈ సంఘం - చీము, నెత్తురు ఉన్న మనిషిని సాలభం జికగా మార్చి నోరు మూయించే ఉంచుతుంది" మాట్లాడలేదతను.

మొలకెత్తిన ఆకాశాలు

పరిమళం శ్వాసగా గాలి ప్రవహిస్తోంది ప్రకృతిలో
నీ పాదాల శబ్దాలకు
పెదాలపై ఇంద్ర ధనస్సుల్ని ముడివేయగలవు
నీ పదాల అబద్ధాలకు
రోజూ స్నానం చేయిస్తాయి
తెల్లవారు ఝామున లేచిన రోజాపూలన్నీ నీ కురులకు
ఎన్ని హృదయాల మీద నడిచి సంతరించుకుందో
లేకపోతే అంత ఎరుపెక్కడిది
గోరింటాకు పూయని నీ పాదాలకు
ఎప్పుడైనా చూడు
నేను వ్రేలాడుతుంటాను
నీ చూపుల చేలాంచలం కొసకు
ఎన్నడు తిరుగుతావో నా కళ్ళలోని
నీ నీడ దిశకు
ఉరుమువై నిప్పుల గానాన్ని
నా మదిలో పిండకు
స్వాతి చుక్కవై
ఎప్పుడు రాలుతావో
తెరచిన నా హృదయం అంచుకు
శూన్యమైన నిశ్శబ్దపు కరవాలం
నా గుండె శబ్దంలో దించకు
ఎర్ర గులాబి మొగ్గలాంటి చుంబనం
ఎప్పుడిస్తావో నా కనుపాపల పాపాయిలకు
ఊపిరి ఊదుతావా మొలకెత్తిన నా ఆకాశాలకు
ఊహించి చెబుతావా చీకటికి జవాబులెన్నో
నా ఆశాదీపాలకు
చూపు చూపుకు కొత్తగా నువు చేసే
మాసిపోని గాయాలకు
మందు కోసం వెళుతున్నాడు
ఈ ఆవారా పానశాలకు

-వై. శ్రీరాములు

సుస్వర హారం

వీణతో మిళితమైన
పురుష గాత్రం రక్తికి నిర్వచనం.
మరి... ఆ స్త్రీమూర్తి గాత్రం
అనిర్వచనీయమే కాదు
శాస్త్రానికే సవరణ.
సృష్టిలోని సునాదాన్నంతా
ఆ గాన సరస్వతి
గళంలో మూసపోసి
మురిసిపోయాడు
సకల శాస్త్ర సంధాత విధాత
అన్నమయ్య కీర్తనలతో
అలరిన నారాయణుడు
ఆ భక్తమణిచే
సహస్రనామాలు చదివించుకున్నాడు
నమక చమక లోలుడైన
పరమశివుడు డమరుకంతో
సకల గమకాలను
ఆ గాత్రంలో పలికించాడు
మంద్రస్థాయిలో / భ్రమర ఝుంకారనాదం
సమస్థాయిలో / సుమధుర మార్దవం
ఇక తారస్థాయి సంచారం
నాద సుధా విస్రుతం
సుస్వర హారమైన ఆ గాత్రంలో
ఒకచో శుక పిక రవములు
ఒకచో నిర్ఝర నినాదం
ఒకచో మురళీ సునాదం
వీణా నిక్వణం - అందెల నిస్వనం
స్వర సిద్ధికి / లయ శుద్ధికి
నాదోద్ధతికి / మనోధర్మ పద్ధతికి
యమ్.యస్ గాత్రం నిలువుటద్దం
ఆ అమీలిన చిత్తైకాగ్రత
ఆ భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాలు
ఆ నిరాడంబర త్యాగశీలాలు
గాయక గాయనీమణులకు
నిత్య సంగీత పాఠాలు
నిరంతరాదర్శాలు.

(16-9-07 భారతరత్న శ్రీమతి ఎం.ఎస్.సుబ్బులక్ష్మి జయంతి సందర్భంగా)

-ఉద్దంటి రామమోహనరావు

చంటిపిల్లలా, తన సర్వ బాధ్యతలు, బాధలు పోయినట్లు అలసిపోయి పడుకుంది శారద. గులాబీ పూవులా ఉన్న ఆమెను చూస్తూ అలానే కూర్చున్నాడు రాజశేఖరం.

○ ○ ○

పేపర్ల వాళ్ళ అరుపులు, టీ, కాఫీ కేకలు... రైల్వే జీవన సంగీతం విని బలవంతంగా నిద్ర లేచింది శారద.

చుట్టూ చూసింది. ఎక్కడున్నదో ఆమెకే అర్థం కాలేదు. మెల్లిగా గుర్తుకు తెచ్చుకుంది. చటుక్కున ఎదురు సీట్లోకి చూసింది. రాజశేఖరం లేదు. అతని సామాను లేదు. గుండె గుభేలుమంది ఆమెకు. అప్రయత్నంగా తన చేతి మరొక గాజు చూసుకుంది. హమ్మయ్య అనుకుంది.

ఒక్కసారి వెర్రిగా నవ్వాలనిపించింది! 'మరొక మొగవాడు శారదా! అంతే. అన్నయ్య, సుధాకర్, తన భర్త - ఇప్పుడితను. అంతా అంతే. నీకు తెలియని జీవితమైతేగా భయపడడానికి? ఫరవాలేదు. ఏదారీ లేనప్పుడు, కన్నతల్లి లాంటి మృత్యువు ఉండనే ఉంది" అనుకుంది. తనకు తాను ధైర్యాన్ని ఊపిరిగా పోసుకోవడం తప్ప దారిలేదు. చేతికేదో తగిలింది. దిండు. నిద్రపోతున్నానని జాలి కాబోలు నయమే- అని నిస్పృహగా నవ్వుకుని పక్కకు జరపబోయింది. దిండుకింద ఏదో కవరు 'శారద గారికి' అని ఉంది. మెల్లిగా విప్పింది. ఐదువందల రూపాయల నోట్లు, తన టిక్కెట్టు! ఉత్తరం మెల్లిగా విప్పింది.

"శారద గారికి!

చెప్పకుండా వెళ్ళిపోతున్నాను. క్షమించండి. మరొక మగవాణ్ణని మనసు రాయి చేసుకోకండి. జీవితంలో దౌర్భాగ్యం... మీరు ఆత్మాభిమానంతో తలెత్తుకుని నిలబడి మరికొందరు శారదలను రక్షించిననాడు మళ్ళీ కనబడతాను నేను!

అందాక గుడ్‌బై!!

మీ

రాజశేఖరం"

ఉత్తరాన్ని గుండెలకు హత్తుకుని నిట్టూర్చింది శారద. మూసి ఉన్న ఆమె వెలుతురు కళ్ళు తమస్సులో ఏ కాంతి రేఖ వెతుకుతున్నాయో, కనబడని ఆత్మను ఏ దివ్యశక్తి ముందు అవనతమౌతున్నదో తెలియదు రైలు మాత్రం వెలుగులోకి దూసుకుపోతూనే ఉన్నది. ■